

9 Μαρτίου, 1994

[ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΑΡΘΡΑ 23, 28 ΚΑΙ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΠΗΝΕΛΟΠΗ Α. ΠΕΤΣΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ,

Αιτήτριες,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ/ Ή ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΥΓΕΙΑΣ ΛΑΓΟΥΔΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υποθέσεις Αρ. 509/93, 510/93)

5 *Αναγκαστική Απαλλοτρίωση — Αρμοδιότητα — Έκδοση απόφασης από αναρμόδιο όργανο — Δεν θεραπεύεται η παρανομία από την έγκριση της απόφασης από το Υπουργικό Συμβούλιο — Ούτε η δημοσίευση του ονόματος του αρμόδιου οργάνου στο διάταγμα, διασώζει την κατάσταση.*

10 *Διάταγμα Επίταξης — Εκδόθηκε σε συνάρτησι με διάταγμα απαλλοτρίωσης που ακυρώθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο — Συμπαράσπεται σε ακυρότητα και το διάταγμα επίταξης.*

15 *Οι αιτήτριες προσέβαλαν με τις προσφυγές τους, που συνεκδικάστηκαν, τόσο το διάταγμα απαλλοτρίωσης, όσο και το διάταγμα επίταξης της ακίνητης ιδιοκτησίας τους, που βρέθηκε στο χωριό Λαγουδερά. Κύριος ισχυρισμός τους ήταν ότι η απόφαση για απαλλοτρίωση καθώς και η απόρριψη της ένστασης στη γνωστοποίηση απαλλοτρίωσης, πάρθηκε από αναρμόδιο όργανο, τη Χωρική Αρχή Λαγουδερών, αντί την Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Λαγουδερών.*

20 *Το Ανώτατο Δικαστήριο ακυρώνοντας τις επίδικες αποφάσεις, αποφάσισε:*

- 1) Η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας έχει ρητή από το Νόμο εξουσία “να προβαίνει εις την αναγκαστική απαλλοτρίωση ιδιοκτησίας δι’ οινδήποτε των σκοπών αυτής, συμφώνως προς τας διατάξεις του

περί Αναγκαστικής Απαλλοτριώσεως Νόμου του 1962 (Ν. 15/62). Η αρμοδιότητα οργάνου να εκδίδει διοικητική πράξη καθορίζεται αυστηρά από το Νόμο. Η ικανότητά του αυτή αποτελεί όρο ή προϋπόθεση εγκυρότητας της απόφασης. Έχει λεχθεί στην προκείμενη περίπτωση, ότι η λήψη απόφασης από άλλο όργανο δεν είναι ουσιώδης, λόγω της σύνθεσης των δύο οργάνων. Το Δικαστήριο δεν συμφώνησε. Αν αφεθεί να επικρατήσει τέτοιο επιχείρημα η αρχή της νομιμότητας θα υποστεί βαθύ και επικίνδυνο ρήγμα. Η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας έχει χωριστή νομική οντότητα από τη Χωρική Αρχή. Οι αρμοδιότητες είναι διαφορετικές και οριοθετούνται από τους οικείους Νόμους, οι οποίοι την καθιστούν ανεξάρτητη και αυθυπόστατη. Η έγκριση της απαλλοτριώσεως από το Υπουργικό Συμβούλιο δε θεραπεύει τη παρανομία.

Στην προκείμενη περίπτωση ούτε η απόφαση για απαλλοτριώση αλλ' ούτε η προβληθείσα ένσταση εξετάστηκε από την Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Λαγουδερών σαν την κατά νόμο αρμόδια αρχή, αλλά από άλλο όργανο. Τίποτε απ' ό,τι συνέβη μετά (π.χ δημοσίευση του ονόματος της Επιτροπής στα διατάγματα) δεν μπορούσε να διασώσει την πράξη, η οποία έπαυσε στη γένεσή της.

- 2) Από το υπάρχον υλικό, είναι φανερό ότι η επίταξη δε διενεργήθηκε μεμονωμένα αλλά σε συνάρτηση με την απαλλοτριώση για να επιταχυνθεί η εκτέλεση του έργου. Το πόσο αλληλένδετες είναι οι δύο πράξεις φαίνεται από το γεγονός ότι δημοσιεύθηκαν την ίδια ημέρα. Υπό τις συνθήκες το αποτέλεσμα της προσφυγής αρ. 510/93 επισφραγίζει την τύχη του διατάγματος επίταξης.

Οι προσφυγές επιτυγχάνουν με ΑΚ75 έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Γεωργίου ν. Γενικού Εισαγγελέα (1990) 3 Α.Α.Δ. 1206

Συμεού ν. Δημοκρατίας (1992) 4 Α.Α.Δ. 4438,

Ορφανού κ.ά. ν. Δημοκρατίας κ.ά. (1993) 3 Α.Α.Δ. 508.

Προσφυγές 40

Προσφυγές εναντίον της απόφασης των καθ' ων η αίτηση με την οποία επιτάχθηκε και απαλλοτριώθηκε ένα μικρό τμήμα του κτήματος των αιτητριών που βρίσκεται στο χωριό Λαγουδερά με σκο-

πό να μετατραπεί σε πεζόδρομο.

Στ. Κιττής, για τις Αιτήσεις,

- 5 Γ. Στυλιανίδης, Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult.

- 10 ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Το επίδικο κτήμα ανήκει στις τρεις αιτήσεις εξ αδιαιρέτου. Βρίσκεται σε κεντρικό μέρος του χωριού Λαγουδερά στην επαρχία Λευκωσίας. Ενα μικρό τμήμα του επιτάχθηκε και απαλλοτριώθηκε για να μετατραπεί σε πεζόδρομο. Η έκτασή του είναι μόλις 17 τ.μ. Ας σημειωθεί ότι οι ιδιοκτήτες παρακείμενων κτημάτων παραχώρησαν δωρεάν τμήμα της ιδιοκτησίας τους για δημιουργία του πεζόδρομου.

- 20 Το διάταγμα επίταξης δημοσιεύθηκε στην επίσημη εφημερίδα της 11/6/93 (Α.Δ.Π. 979). Προσβάλλεται με την προσφυγή 509/93. Στην ίδια έκδοση δημοσιεύθηκε και διάταγμα απαλλοτρίωσης (Α.Δ.Π. 962). Τούτο αποτελεί αντικείμενο της προσφυγής αρ. 510/93. Υστερα από γραπτή αίτηση των καθών εγκρίθηκε συνεδικασή τους. Το πραγματικό και νομικό υπόβαθρο συμπίπτει σε πολλά και η συνάφεια των δύο προσφυγών είναι έκδηλη.

- 25 Η αιτήτρια 1 σαν συνιδιοκτήτρια του κτήματος υπέβαλε ένσταση κατά της σκοπούμενης απαλλοτρίωσης, αλλά δεν έγινε αποδεκτή. Οι αιτήσεις ισχυρίζονται ότι η ένσταση "ουδέποτε απορρίφθηκε νομότυπα" εννοώντας με αυτό ότι απορρίφθηκε από αναρμόδιο όργανο. Συγκεκριμένα το επιχείρημα είναι ότι στην γνωστοποίηση απαλλοτρίωσης, που προηγήθηκε στις 6/11/92, αναφέρεται όντως η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Λαγουδερών (καθής η αίτηση 1) σαν απαλλοτριώνουσα αρχή, όπως και στο διάταγμα απαλλοτρίωσης, αλλά την ένσταση εξέτασε και απέρριψε άλλο άσχετο όργανο, δηλαδή, η Χωριτική Αρχή της κοινότητας αυτής.

- 40 Πρέπει να σημειώσουμε και το εξής παρεμφερές. Η όλη διαδικασία απαλλοτρίωσης ξεκίνησε με την επιστολή ημερ. 24/2/91 προς τον καθού 2 Έπαρχο Λευκωσίας. Του ζητήθηκε να θέσει σε λειτουργία το μηχανισμό αναγκαστικής απαλλοτρίωσης της επίδικης έκτασης. Και συμμορφώθηκε με την παράκληση. Όπως προκύπτει από την εν λόγω επιστολή (παράρτημα Α στην ένσταση) η απόφαση για απαλλοτρίωση του ενδίκου κτήματος πάρθηκε από τη Χωριτική Αρχή Λαγουδερών. Η ίδια αρχή επιλήφθηκε και της

ένστασης την οποία και απέρριψε για τους λόγους που μνημονεύονται στο παράρτημα Ζ. Είναι το τρισέλιδο πρακτικό της διαδικασίας που έχει σαν επικεφαλίδα τη φράση: “Πρακτικά Συνεδρίασης Χωρικής Αρχής Λαγουδερών 28/2/93”.

5

Η αντίκρουση του σημείου αυτού από τους καθών έχει ως άξονα το άρθρο 3 του περί Δημόσιας Υγείας (Χωριών) Νόμου Κεφ.259, που τροποποιήθηκε από τους Ν. 81/63, 5/83, 71/87, 169/91, 37/92 και 84/92. Προβλέπει για την καθίδρυση Δημόσιας Επιτροπής Υγείας για τις αγροτικές κοινότητες που κατονομάζονται στον πίνακα του άρθρου 2 του νόμου. Μεταξύ τούτων είναι και η κοινότητα Λαγουδερών. Η Επιτροπή αυτή αποτελείται από τον Πρόεδρο και τα μέλη της Χωρικής Αρχής. Πρόεδρος της είναι ο Πρόεδρος της τελευταίας. Ας σημειωθεί ότι το άρθρο 4 αναφέρεται στην ίδρυση και σύνθεση τέτοιας Επιτροπής σε χωριά που έχουν περισσότερες της μιας χωρικές αρχές. Και το άρθρο 5 στην εγκαθίδρυση και σύνθεσή της στην περίπτωση ομαδοποίησης δύο ή περισσότερων γειτονικών χωριών.

10

15

Οι καθών ισχυρίζονται ότι η αναφορά στην Χωρική Αρχή από την Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Λαγουδερών οφειλόταν σε αβλεψία. Στην γνωστοποίηση και το διάταγμα απαλλοτρίωσης εμφανίζεται σαν απαλλοτριώουσα αρχή η καθής 1. Η αβλεψία δεν είναι ουσιαστικής δοθέντος ότι η σύνθεση των δύο σωμάτων είναι η αυτή. Εν πάση περιπτώσει, περαίνει η εισήγηση των καθών, το Υπουργικό Συμβούλιο έδωσε προηγουμένως την έγκριση του στην απαλλοτρίωση, όπως προβλέπει το άρθρο 6(3) του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου του 1962 (15/62).

20

25

Η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας έχει ρητή από το νόμο εξουσία “να προβαίνει εις την αναγκαστικήν απαλλοτρίωσιν ιδιοκτησίας δι’ οιονδήποτε των σκοπών αυτής, συμφώνως προς τας διατάξεις του περί Αναγκαστικής Απαλλοτρίωσης Νόμου του 1962”:

30

βλέπε άρθρο 7(1) (κδ) του Κεφ. 259, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 3 του νόμου 81/63. Μεταξύ των σκοπών που τάσσει η παράγραφος (ιζ) του εδ. 1 του άρθρου 7 στην Επιτροπή είναι γενικά “να προάγη την βελτίωσιν και ανάπτυξιν του χωριού”. Στην υπόθεση *Λουκία Γεωργίου ν. Γενικού Εισαγγελέα* (1990) 3 Α.Α.Δ. 1206, κρίθηκε ότι οι παραπάνω διατάξεις συνερμηνευόμενες παρέχουν εξουσία στην Επιτροπή να απαλλοτριώνει ακίνητη ιδιοκτησία για την κατασκευή, βελτίωση και διεύρυνση δρόμων στην οικεία αγροτική κοινότητα. Η ερμηνευτική αυτή προσέγγιση υιοθετήθηκε και στην απόφαση *Παναγιώτης Κυριάκου Συμεού ν. Δημοκρατίας* (1992) 4 Α.Α.Δ. 4438.

35

40

Η αρμοδιότητα οργάνου να εκδίδει διοικητική πράξη καθορίζεται αυστηρά από το νόμο. Η ικανότητά του αυτή αποτελεί όρο ή προϋπόθεση εγκυρότητας της απόφασης. Έχει λεχθεί στην προκειμένη περίπτωση ότι η λήψη απόφασης από άλλο όργανο δεν είναι ουσιώδης λόγω της σύνθεσης των δύο οργάνων. Δεν μπορώ να συμφωνήσω. Αν αφεθεί να επικρατήσει τέτοιου επιχειρήμα η αρχή της νομιμότητας θα υποστεί βαθύ και επικίνδυνο ρήγμα. Η Επιτροπή Δημόσιας Υγείας έχει χωριστή νομική οντότητα από τη Χωρική Αρχή. Οι αρμοδιότητες είναι διαφορετικές και οριοθετούνται από τους οικείους νόμους, οι οποίοι την καθιστούν ανεξάρτητη και αυθυπόστατη.

Στην υπόθεση **Συμεού**, ανωτέρω, το διάταγμα απαλλοτρίωσης ακυρώθηκε ακριβώς επειδή οι ενστάσεις των θιγόμενων ιδιοκτητών δεν εξετάστηκαν από την Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Ύψωνα αλλά από το Υπουργείο Εσωτερικών και στη συνέχεια από το Υπουργικό Συμβούλιο. Η έγκριση της απαλλοτρίωσης από το τελευταίο αυτό όργανο δε θεραπεύει την παρανομία. Όπως παρατηρεί η απόφαση **Συμεού** επί του θέματος:

“Η επιφύλαξη του άρθρου 6(3) δεν αλλοιώνει ούτε μεταβάλλει την υποχρέωση της απαλλοτριούσας Αρχής να εξετάσει ενστάσεις που υποβάλλονται, ή να προβεί στην έκδοση του διατάγματος· σκοπεί μόνο να διασφαλίσει ότι πριν την έκδοση διατάγματος απαλλοτρίωσης από την απαλλοτριούσα Αρχή, όπου αυτή είναι άλλη από τη Δημοκρατία, η απαλλοτρίωση πρέπει να τύχει και της έγκρισης του Υπουργικού Συμβουλίου. Είναι πρόδηλο ότι λόγω της δραστηριότητας του μέτρου της απαλλοτρίωσης, η υιοθέτησή του από αρχή άλλη από τη Δημοκρατία τίθεται με τον τρόπο αυτό υπό την έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου.”

Στη προκειμένη περίπτωση ούτε η απόφαση για απαλλοτρίωση αλλ’ ούτε η προβληθείσα ένσταση εξετάστηκε από την καθής η αίτηση Επιτροπή Δημόσιας Υγείας Λαγουδερών σαν την κατά νόμο αρμόδια αρχή, αλλά από άλλο όργανο. Τίποτε απ’ ό,τι συνέβη μετά (π.χ. δημοσίευση του ονόματος της Επιτροπής στα διατάγματα) δεν μπορούσε να διασώσει την πράξη, η οποία έπασχε στη γένεσή της. Για τους λόγους αυτούς το διάταγμα απαλλοτρίωσης ακυρώνεται.

Από το υπάρχον υλικό είναι φανερό ότι η επίταξη δε διενεργήθηκε μεμονωμένα αλλά σε συνάρτηση με την απαλλοτρίωση για να επιταχυνθεί η εκτέλεση του έργου. Το πόσο αλληλένδετες είναι οι

δύο πράξεις φαίνεται από το γεγονός ότι δημοσιεύθηκαν την ίδια ημέρα. Υπό τις συνθήκες το αποτέλεσμα της προσφυγής αρ. 510/93 επισφραγίζει την τύχη του διατάγματος επίταξης. Αντικείμενο της υπόθεσης *Καίτη Ορφανού και Άλλοι ν. Δημοκρατίας κ.ά.* (1993) 4 Α.Α.Δ. 508, ήταν διάταγμα επίταξης. Συσχετιζόταν με την απαλλοτριώση που έγινε στην υπόθεση *Συμεού*, ανωτέρω. Ακυρώνονταν και την επίταξη το δικαστήριο είτε:

“Η ακύρωση διοικητικής πράξης επενεργεί αναδρομικά και έναντι πάντων. Με την ακύρωση έχει εκλείψει και το έρεισμα για την επίταξη, οπότε αν εκβαρυνθήκε και το θεμέλιο της απόφασης.....”

Η απόφαση, αντικείμενο της προσφυγής 509/93 επίσης ακυρώνεται. Οι καθόν να πληρώσουν το ποσό των £75 έναντι των εξόδων των αιτητριών.

Οι προσφυγές επιτυγχάνουν με £75,- έναντι των εξόδων των αιτητριών.